

Nr 21

Utlåtande i anledning av väckt motion om viss ändring av lagen den 11 juni 1943 om förskottering av underhållsbidrag till barn (bidragsförskottslagen).

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 238, vilken behandlats av andra lagutskottet, har fru *Svensson* i Kungsör och fru *Holmqvist* hemställt, att riksdagen måtte besluta om sådan ändring i eller sådant tillägg till bidragsförskottslagen, att bidragsförskott kan utgå även i de fall då den underhållsskyldige är under 21 år och där, på grund av särskilda skäl, underskrift av avtalet av föräldrar eller förmyndare icke kunnat erhållas.

Gällande bestämmelser

Regler om *föräldrars underhållsskyldighet gentemot barn* ges i 7 kap. föräldrabalken. Föräldrarna är skyldiga att vidkännas kostnaden för barnets uppehälle och utbildning, om ej barnet har egna tillgångar. Underhållsskyldigheten upphör ej innan barnet erhållit den utbildning som med hänsyn till föräldrarnas villkor och barnets anlag må finnas tillbörlig och ej i något fall förrän barnet fyllt sexton år (1 §). Är barnet, sedan dess rätt till underhåll enligt 1 § upphört, i följd av sjukdom eller annan dylik orsak ur stånd att själv försörja sig, är föräldrarna i mån av förmåga skyldiga att giva barnet skäligt underhåll (3 §). I kostnaden för barnets underhåll skall envar av föräldrarna taga del efter sin förmåga. Fader eller moder, som *ej har vårdnaden om barnet*, skall betala *underhållsbidrag* (2 §). Adoptant och adoptivbarn har samma plikt att underhålla varandra som föräldrar och barn (5 §).

Frågan om *vårdnaden om barn* regleras i 6 kap. föräldrabalken. Barn i äktenskap står under föräldrarnas vårdnad enligt vad nedan sägs till dess det fyllt tjuguetå år eller ingått äktenskap (1 §). I vissa fall tillkommer emellertid vårdnaden endast endera av föräldrarna. Gör en av föräldrarna sig skyldig till grovt missbruk eller till grov försummelse vid vårdnadens utövande, eller är han hemfallen åt missbruk av rusgivande medel, eller för han ett lastbart liv, eller är han till följd av frånvaro, sjukdom eller annan orsak för längre tid förhindrad att delta i vårdnaden, äger rätten förordna, att vårdnaden skall tillkomma allenast den andre

(6 §). Lever föräldrarna på grund av söndring åtskilda, skall rätten på ansökan av endera förordna, vilken av dem som skall ha vårdnaden om barnen eller, om ej alla barnen bör stå under den enes vårdnad, huru de skall fördelas mellan föräldrarna. Dömes till återgång av föräldrarnas äktenskap eller till hemskillnad eller äktenskapsskillnad mellan dem, skall rätten tillika meddela förordnande angående vårdnaden om barnen (7 §). Barn utom äktenskap står under moderns vårdnad till dess det fyllt tjuguetta år eller ingått äktenskap. Är föräldrarna ense, att fadern skall träda i moderns ställe, skall han, på anmälan, av rätten förordnas att övertaga vårdnaden om barnet, om han är lämplig därtill. Vidare gäller, att om modern finnes ej vara lämplig att utöva vårdnaden, skall rätten överflytta vårdnaden å fadern eller särskilt förordnad förmyndare (12 §).

I vissa fall utges av allmänna medel *förskott å underhållsbidrag* enligt regler i lagen den 11 juni 1943 om förskottering av underhållsbidrag till barn (bidragsförskottslag). Barn, vars fader eller moder enligt rättens beslut eller skriftligt, av två personer bevittnat avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barnet, äger att, där den underhållsskyldige underlåter att betala förfallet belopp, i den utsträckning och under de villkor som anges i lagen att av allmänna medel erhålla förskott å underhållsbidraget (bidragsförskott). Vad sålunda stadgats äger dock icke tillämpning i fråga om barn, vars föräldrar sammanbo, eller beträffande barn, som bor tillsammans med den underhållsskyldige (1 §). Bidragsförskott utgår icke för längre tid än till och med dagen före den, då barnet fyller sexton år (2 §), och skall vidare ej utgå, sedan skyldigheten att utge underhållsbidrag till barnet upphört (12 § 1 mom.). Förskottet utgår med det belopp den underhållsskyldige jämlikt rättens beslut eller enligt avtal är skyldig att utgiva till barnets underhåll, dock högst med 996 kronor för år räknat (8 §). Har faderskapet ej fastställts beträffande barn utom äktenskap skall anses, att fadern genom beslut eller skriftligt, av två personer bevittnat avtal blivit ålagd att utgiva underhållsbidrag till barnet med 996 kronor om året från och med den månad, under vilken barnet fyllt tre år, till och med dagen för den då barnet fyller sexton år (13 §).

Därest den underhållsskyldige är omyndig måste avtal om utgivande av underhållsbidrag för att kunna läggas till grund för bidragsförskott vara godkänt av den underhållsskyldiges förmyndare (Regeringsrättens årsbok 1952 s. 42).

Motionen

Motionärerna har anfört: »I vissa fall får barnavårdsman upprätta avtal om underhållsbidrag där den underhållsskyldige är under 21 år. I sådana fall kräves att den underhållsskyldiges föräldrar eller förmyndare godkän-

ner avtalet. Detta går givetvis att åstadkomma under förutsättning att de är anträffbara och villiga därtill. I annat fall får ärendet handläggas inför domstol eller nytt avtal upprättas då den underhållsskyldige fyllt 21 år. Ett avtal, underskrivet av underårig men utan godkännande underskrift av föräldrar eller förmyndare, godkännes i regel för införsel men *godkännes icke som grundande för bidragsförskott*. Införskaffande av underskrift av föräldrar resp. förmyndare eller ett domstolsförfarande kan i vissa fall kräva avsevärd tid, synnerligast om den underhållsskyldige är utlänning. Modern kan sålunda gå förlustig värdefulla bidrag, såvida fadern icke betalar underhållsbidraget. Då antalet fäder under 21 år är i ständigt stigande måste en ändring eller sådant tillägg till bestämmelserna, som medgiver beviljande av bidragsförskott även i sådana fall, anses befogad.»

Utskottet

Enligt 1 § bidragsförskottslagen förutsättes för att förskott å underhållsbidrag till barn skall kunna utges, att den underhållsskyldige genom rättens beslut eller skriftligt, av två personer bevittnat avtal är pliktig att utgiva underhållsbidrag till barnet. Därest den underhållsskyldige är omyndig har avtal om utgivande av underhållsbidrag ansetts kunna läggas till grund för bidragsförskott endast under förutsättning att avtalet godkänts av den omyndiges förmyndare.

I förevarande motion har framhållits, att stora svårigheter ofta föreligger att erhålla sådant godkännande, i synnerhet då den underhållsskyldige är utlänning och hans förmyndare icke finnes i landet. Motionärerna har därför hemställt om sådan ändring av bidragsförskottslagen att förmyndares godkännande icke skall utgöra förutsättning för bidragsförskott där godkännande på grund av särskilda skäl icke kan erhållas.

Bidragsförskott kan utgivas retroaktivt för högst två månader före den tidpunkt ansökan därom gjorts hos barnavårdsnämnd. Därest såsom ofta är fallet det är förenat med tidsutdräkt att få förmyndares godkännande å avtalet kan den gällande ordningen medföra, att barnet går förlustigt bidragsförskott under avsevärd tid. Detta är enligt utskottets mening en mindre tilltalande konsekvens. Såsom grund för bidragsförskott kan emellertid såsom nämnts läggas förutom avtal även rättens beslut om underhållsskyldighet. Sådant kan enligt rådande praxis erhållas utan medverkan av den underhållsskyldiges förmyndare. På grund härav kan de påtalade olägenheterna i huvudsak undvikas, om barnavårdsmän och barnavårdsnämnder skyndsamt vidtar åtgärder för att utverka rättens beslut i underhållsfrågan. Med hänsyn härtill och då motionärernas förslag skulle innebära avvikelser från gällande förmyndarskapsrättsliga grundsatser finner utskottet ej skäl biträda motionen.

Utskottet hemställer därför,

att förevarande motion, II:238, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 16 mars 1961

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Strand, Nils Elowsson, fru Hamrin-Thorell, fru Carlqvist, fru Gärda Svenson*, herr Birke, fröken Nordström och herr Lars Larsson*;

från a n d r a kammaren: fröken Wetterström*, fru Ekendahl*, herrar Bengtsson* i Varberg, Jönsson i Ingemarsgården, Gustavsson i Alvesta, fru Svensson* i Kungsör samt herrar Svensson i Kungälv och Carlsson* i Huskvarna.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.